

Materialen voor anderstaligen

Menig remedial teacher ziet door de bomen het bos niet meer als het gaat om de inzet van materialen bij vluchteling-, asielzoekers- en andere migrantenkinderen. We vroegen Josée Coenen een overzicht te maken van de acht meest relevante leermiddelen. Zij ontwikkelde samen met haar collega Ans Drubbel een jaarprogramma van 40 weken voor de eerste opvang van vluchtelingleerlingen in de leeftijd van 4 tot en met 14 jaar. Elke week bevat vijf lesdagen van vier uur en is gratis te downloaden op www.watenhoe-ntz.nl.

Tekst: Josée Coenen

1

MONDELING NEDERLANDS - NIEUW

Auteur(s): A. van den Berg, M. Dalhuisen, S. Klomps, Y. de Wit
Uitgeverij: CED, 2009

Het programma van *Mondeling Nederlands – nieuw* bestaat uit vier cursussen met elk zeven thema's op vier cd's, te weten: *school, wonen, lichaam, natuur, werk en vrije tijd, gevoelens, feest*. In de opeenvolgende cursussen worden dezelfde thema's verder uitgediept. Na elke cursus is er een toetsweek en een week extra stof. Elke les duurt 20 à 30 minuten.

De methode richt zich op het aanbieden van de mondelinge Nederlandse taalvaardigheid en dan vooral de woordenschat, inhoudswoorden zoals zelfstandige naamwoorden, werkwoorden en bijvoeglijke naamwoorden. Het aanbieden gebeurt met verhalen met daarin de aan te leren woorden en praatplaten. Volgens ons staan deze woorden in een te grote context waaraan de leerling de betekenis moeilijk af kan leiden. Om een tekst mondeling of schriftelijk redelijk te begrijpen, dient de leerling 90 procent van de woorden uit die tekst te kennen (cf. Nation, I.S.P. Teaching & Learning Vocabulary. Newbury House Publishers. New York, 1990). Ook bevat *Mondeling Nederlands* diverse klankoefeningen met klankversjes voor het aanleren van een aantal klinkers. De medeklinkers en ook

de stomme ee ontbreken. En taalfuncties worden vooral in klassituaties geoefend. Vandaar onze aanvullingen in ons jaarprogramma.

HOREN, ZIEN & SCHRIJVEN

Auteur: Edith Mulder-de Vree

Uitgeverij: Bazalt, 2015

2

In aansluiting op *Mondeling Nederlands – nieuw*, wordt vaak *Horen, zien & schrijven* gebruikt. De in totaal 32 verwerkingsboekjes passen goed bij de vier cursussen van *Mondeling Nederlands - nieuw*, omdat min of meer dezelfde thema's terugkomen. Voor de verwerking wordt ook een computerprogramma gebruikt. De inhoud richt zich vooral op woordenschat, zowel inhoudswoorden als functiewoorden. Later ook op zinnen maken. De leerling hoeft in de beginfase niet te kunnen schrijven; hij kan luisteren en een rondje kleuren bij het woord dat hij hoort, maar in de latere oefeningen is schrijven noodzakelijk. Deze werkboekjes zijn prima als zelfstandige verwerking te gebruiken.

ZEG MAAR NA

Auteur: Josée Coenen

Uitgeverij: Bazalt, 2015

3

Onderdeel van het nieuwe pakket *Horen, zien en schrijven* is *Zeg maar na*. Deze uitgave richt zich volledig op het verstaan van eenlettergrepige woorden die uit *Horen zien en schrijven* komen. Die woorden staan op de cd. Ook gaat het dieper in op het lezen van het woordbeeld. Tevens is er aandacht voor de letters uit de eigen taal. Zo is de Nederlandse /oe/ -klank die je schrijft als oe gelijk aan de Turkse letter u.

Deze drie bovenstaande methodes vonden wij echter niet voldoende inhoud hebben om anderstalige leerlingen Nederlands te leren. *Mondeling Nederlands – nieuw* richt zich vooral op woordenschat- en dan vooral inhoudswoorden. In onze lessen in het jaarprogramma hebben we gekozen voor het aanleren van alle aspecten van het Nederlands: klankleer, vormleer, zinsbouw, semantiek, inclusief woordenschat en pragmatiek. We hebben dus deze methodes aangevuld met andere methodes, maar wel de thema's uit *Horen, zien en schrijven* overgenomen. Te weten: *school, wonen, lichaam, natuur, werk en vrije tijd, gevoelens, feest*. De toetsweken uit *Mondeling Nederlands - nieuw* hebben we weggelaten. Wij vinden het niet nodig om beginnende

leerlingen een hele week lang te toetsen. Deze toetsweken hebben we ingevuld met prentenboeklessen uit *Woorden in prenten*. In totaal hebben we dan 40 lesweken, waarin de leerlingen behoorlijk wat Nederlands opdoen.

VAN HOREN EN ZEGGEN, PRAATBOEKEN

Auteurs: Werkgroep Nederlands voor anderstalige kinderen
Uitgeverij: www.watenhoe-ntz.nl, vijfde druk 2016

4

We vulden het materiaal aan met *Van horen en zeggen, de Praatboeken* en bijbehorende cd's. Op de cd's staan liedjes van Ivo de Wijs en Joop Stokkermans die het thema op eenvoudige wijze introduceren. Deze thema's worden onder andere behandeld: naar school, in de klas, naar huis, de schooldokter, op straat, rekenen, dromen, werken. Ook zijn er dialogen te beluisteren die horen bij de foto's uit *de Praatboeken*. Op deze wijze leren kinderen wat ze moeten zeggen in verschillende situaties (pragmatiek).

In *de Praatboeken* staan praatplaten. Daarop zijn handelingen te zien in kleur op een zwart-witte achtergrond. Die lenen zich goed voor het aanleren van werkwoorden en later voor het maken van zinnen.

WOORDEN IN PRENTEN

Auteurs: Josée Coenen en Marion Nout
Uitgeverij: Bazalt, 2012

5

In *Woorden in prenten* staan per prentenboek vijf concrete lessen. In totaal zijn het vijftig lessen rondom klassieke prentenboeken als *RupsjeNooigenoeg*, *Zwemmie*, *Welterusten kleine Beer*. Die lenen zich uitstekend voor pre-teaching: voorafgaand aan het vertellen van de oorspronkelijke versie in de reguliere klas, kan de rt'er deze lessen onderwijzen. Een nadeel is wel dat er veel materiaal moet worden gemaakt en/of verzameld zoals: afbeeldingen uit het prentenboek voor memorykaartjes, episodekaarten en concrete materialen. Maar hiermee leren de leerlingen wel tussen zeventig tot vijftachtig woorden zoals inhoudswoorden en functiewoorden. Maar ook actief zinnen en formules (pragmatiek)! En dat met ongeveer één uur les per dag.

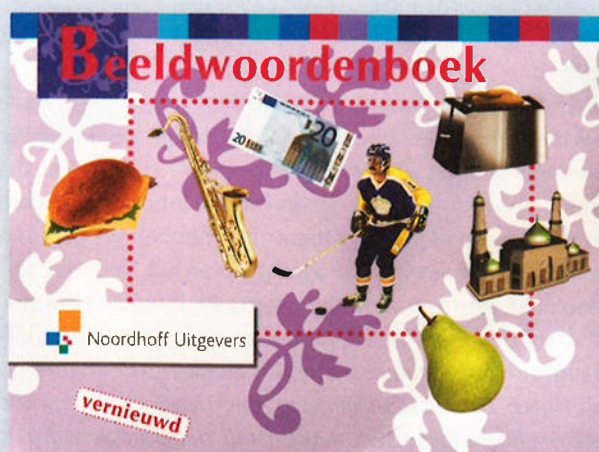

HET BEELDWOORDENBOEK

Auteurs: D. Faber, T. Roorda, B. Venema
Uitgeverij: Noordhoff Uitgevers, 2009

6

Het *Beeldwoordenboek* is een mooie aanvulling op alle materialen omdat hier per thema afbeeldingen zijn opgenomen. Het bevat afbeeldingen van 5.000 Nederlandse woorden met de schrijfwijze. Bij zelfstandig naamwoorden staat het lidwoord vermeld. Het is gerangschikt rond thema's. De enige aanvulling die een leraar of remedial teacher kan doen, is de afbeelding van zelfstandige naamwoorden die het lidwoord 'het' krijgen, voorzien van een oranje-rode sticker en eventueel de werkwoorden rood laten kleuren en bijvoeglijke naamwoorden groen. Dit is een visuele manier van inslijpen. Daar gaat de onderstaande uitgave *Zien is snappen over*.

ZIEN IS SNAPPEN

Auteurs: Josée Coenen en Marije Heijdenrijk
Uitgeverij: Bazalt, vijfde druk, 2017

7

Deze uitgave is een handleiding voor leerkrachten. Met eenvoudige middelen (gebaren, stickers, beweging, kleuren) kun je verschijnselen van het Nederlands onderwijzen, zoals lidwoorden, aanwijzend voornaamwoord, zinsvolgorde, klanken en letters. Het boek beschrijft korte lesjes die je gemakkelijk kunt invoeren naast welke methode dan ook. Het visuele geeft de leerlingen veel houvast bij het leren van het Nederlands. Alle klanken worden in *Zien is snappen* beschreven. Daarnaast hebben we klanklessen uitgewerkt. Deze staan in de eerste twee cursussen op de website van www.watenhoe-nt2.nl. In deze cursussen, met oefenwoorden uit *Horen zien en schrijven* en *Mondeling Nederlands-nieuw* hebben we ook intonatie en woordaccent verwerkt.

DE BOVENKAMER

Auteur: Josée Coenen
Uitgeverij: Bazalt, 2015

8

Dit boek is bedoeld voor kinderen vanaf groep 4 tot en met de derde klas in het middelbaar onderwijs. Hierbij kunnen kinderen in eerste instantie onder leiding van de leerkracht iets van het Nederlands visueel opzoeken. De kaartjes die helpen bij het maken van schrijfp opdrachten en spreekbeurten gebruikten wij al eerder bij bijvoorbeeld de praatplaten of de dialogen uit *Van horen en zeggen*. Daarnaast hebben we incidenteel gebruik gemaakt van *Joker*, een Vlaamse methode. In de laatste tien weken gebruiken we ook het *Spreekwoordenboek*.

De dokter weegt het kind. De dokter meet het kind.

Met al deze methodes hebben we alle aspecten van het Nederlands in een lesprogramma van veertig weken gestopt, te weten: klankleer, vormleer, zinsbouw, semantiek, inclusief woordenschat, inhoudswoorden en functiewoorden, en pragmatiek (taalfuncties en gesprekconventies). Zoals gezegd: er is veel lesmateriaal voor anderstaligen. Je kunt allerlei materialen inzetten. Belangrijk is dat je weet op welk taalkundig gebied de methode of het materiaal iets onderwijst, zodat je geen van de andere deelgebieden overslaat.

Josée Coenen studeerde Nederlandse taal- en letterkunde en Algemene Taalwetenschap aan de UvA. Op het gebied van NT2 geeft ze nascholing en trainingen, deed onderzoek en is (mede-) auteur van onder meer *Uitgesproken Nederlands*, *Zien is snappen*, *Woorden in Prenten* en *De bovenkamer*.

Correspondentieadres: coenenja@gmail.com